Tunteet osana suomen verkko-opetusta

– KORKEAKOULUTETUN KIELENOPPIJAN KEHITTYMINEN JA TUKEMINEN

KUVA SHUTTERSTOCK

Verkkokursseilla voi opiskella missä ja mihin aikaan vuorokaudesta tahansa.

KUVA SHUTTERSTOCK

Verkkokursseilta voi saada myös ystäviä.

Kieltä on haastavaa oppia verkossa, eikä tunteita voi huomioida opetuksessa. Onko näin? Ei todellakaan! Savonia- ja Karelia-ammattikorkeakoulujen **SIMHE**malli-hankkeessa selvitettiin suomen oppijoiden verkko-opiskeluun liittyviä tunteita kurssipalautteista sekä pienimuotoisella kyselyllä.

TEKSTI **KUKKA-MAARIA RAATIKAINEN, KAISA PEUHKURINEN JA VERONIKA MYSHEVA**

PALAUTTEISSA toistuu vuodesta toiseen, että osalle oppijoista verkko-oppiminen sopii toisten pitäessä toteutuksia toimimattomina. Täällä Pohjois-Savossa ja -Karjalassa välimatkat paikkakuntien välillä ovat pitkät, ja monet ovat iloinneet mahdollisuudesta oppia kieltä kotoa käsin. Toisaalta fyysisesti yhteen kokoontumisen puute häiritsee osaa opiskelijoista.

Hyviä käytänteitä SIMHEmalli-hankkeen yhteistoteutuksista

OKM-RAHOITTEISESSA SIMHEmalli-hankkeessa kehitettiin kaksi opintojaksoa: *Opiskelijan suomi* ja *Asiakirjoittajan suomi*. Moodle-oppimisympäristöön laadittiin itserekisteröitymisen jälkeen lähtevä Tervetuloa kurssille -viesti, joka sisälsi lämpimän tervetulotoivotuksen. Näin aloitettiin vuorovaikutuksen rakentaminen opettajan ja opiskelijoiden välille.

Tunne siitä, että opettaja on läsnä ja tukena ja että hänet voi tarvittaessa tavoittaa, on tärkeä opiskelijalle (ks. Raatikainen & Ruuska 2018; Minkkinen & Vaara 2019). Kokemusta opettajan läsnäolosta tavoiteltiin kuvilla ja videoilla, opettajan keskustelualueviesteillä, verkkotapaamisilla sekä palautteilla, joista osa oli yksilöityjä, osa automatisoituja vastauksia.

Kurssin alussa panostettiin yhteisöllisyyden rakentumiseen. Esittäytymisfoorumilla opettaja vastasi viesteihin ja kysyi osallistujilta jonkin kysymyksen: *Kerrot, että katsot jalkapalloa. Mitä joukkueita kannatat?* Tarkoituksena oli kannustaa opiskelijoita käyttämään oikeita sanoja ja fraaseja sekä löytämään yhteisiä kiinnostuksen kohteita (kuva 2). Verkossakin voi syntyä yhteisö, jossa opiskelijat oppivat toisiltaan, toistensa virtuaalisesta seurasta nauttien ja toinen toistaan auttaen (ks. Ilomäki 2012; Määttä, Pohjanmäki & Timonen 2016).

Jos opiskeluilmapiiri verkkokurssilla on miellyttävä, myös vastoinkäymiset kuten tekniset ongelmat selvitetään yhdessä – toisinaan jopa ilman opettajaa. *Kielioppihaastetta ja teknisiä ongelmia* -foorumilla opiskelijat voivat kysyä mitä tahansa kursseihin liittyvää. Opiskelijat vastasivat toisilleen, ja moni ongelma oli ratkaistu jo ennen kuin opettaja ehti lukemaan viestejä.

Ohjasimme opiskelijoiden oppimista yksilöimällä palautteita suoritustason mukaan automaattisesti tarkastuvissa tehtävissä ja kannustamalla jatkamaan opiskelua (kuva 3). Palautteet ohjasivat oppimisprosessia ja auttoivat opiskelemaan tehokkaasti. Lisäksi niillä opetettiin opiskelijoille, millä tavalla voidaan kuvailla suomeksi erilaisia kokemuksia. Aikaa kului sen pohtimiseen, millaiset palautteet palvelevat parhaiten kyseisen kielitaitotason opiskelijoita.

Verkkotapaamiset tunteiden sanoittamisen ja jakamisen paikkana

ITSENÄISESTI suoritettavilla SIMHEmalli-hankkeen verkkokursseilla oli mahdollisuus tavata opettaja ja muita opiskelijoita verkkotapaamisissa. Vapaaehtoisia tapaamisia oli kerran kuussa tai useammin, ja ne aloitettiin kuulumisilla ja ajankohtaisilla asioilla. Puhuttiin

KUVA HIP-PIRTAVAINEN ARTTUA SETA

Yksilöidyt palautteet auttavat opiskelijaa oppimisprosessissa.

Ajan merkitys kielen oppimisessa näkyi palautteissa: *Uskon, että aika auttaa!*

myös siitä, miltä tehtävät ja opiskelu kurssilla olivat tuntuneet. Tarkoituksena oli sitouttaa ja motivoida opiskeluun ja kielen käyttämiseen. Mikäli opiskelukokemus ei olisi vaivaton tai esimerkiksi kurssin teknisten ratkaisujen opetteluun menisi liian kauan, opiskelija turhautuisi helposti.

Tapaamisten luonne vaihteli opiskelijoiden määrän mukaan. Jos opiskelijoita oli paljon, kuulumiset vaihdettiin pienryhmissä. Palaute pienryhmistä oli useimmiten hyvää. Aina ryhmiin jakautuminen ei onnistunut hyvin. Keskusteluilmapiiri on olennainen tekijä oppimisessa, joten toisinaan oli järkevää vaihtaa kokoonpanoa.

Jos osallistujia oli vähän, keskusteltiin kaikki yhdessä. Joskus osallistujia oli vain yksi, jolloin opiskelija saattoi haluta keskustella henkilökohtaisesti oppimiseen ja kielen käyttöön liittyvistä asioista, myös tunteista.

Verkkotapaamisissa vahvistui, miten tärkeää opettajan on pyrkiä luomaan tilanteiseen hyvä tunneilmapiiri. Avoin, lämmin vuorovaikutus on mahdollista saada aikaan myös verkossa. Äänenkäytöllä ja -sävyillä, ilmeillä ja eleillä on verkkotapaamisessa suuri merkitys. Pyysimmekin myös opiskelijoita pitämään kameroita päällä, mikäli se oli mahdollista.

Kielen opiskelun herättämiä tunteita

OPISKELU verkossa alkaa olla tuttua kaikille suomen oppijoille, ja sen ymmärretään olevan varsin itsenäistä. Osa opiskelijoista kaipasi enemmän kasvokkaista vuorovaikutusta ja puhumisen harjoittelua. Toiset saivat mielestään riittävästi harjoitusta suulliseen suomeen.

Verkossa opiskelu herätti myös epävarmuuden tunteita: Olenko ymmärtänyt tehtävän oikein? Riittääkö vastaukseni? Millaista osaamiseni on suhteessa muiden osaamiseen?

Opiskelijat kertoivat myös, että olivat saaneet apua ja tukea muilta opiskelijoilta, ja kokivat sen arvokkaaksi ja ihanaksi asiaksi. Verkossa opiskelun hyväksi puoleksi nähtiin, että siinä voi edetä omaan tahtiin. Tehtäviin sai käyttää aikaa niin paljon kuin tunsi tarvitsevansa ja samaa tehtävää pystyi harjoittelemaan monta kertaa. Se toi lisää varmuuden tunnetta.

Suomen oppimista kuvattiin kommenteissa usein hyödylliseksi: sille on selkeä tarve. Oppimiseen liittyi myös ilon ja oivalluksen tunteita, esimerkiksi: *Ymmärsin vihdoinkin tämän asian; Olen onnellinen, kun opiskelen suomea; Nautin, vaikka en ymmärtänyt kaikkea.*

Positiivisia tunteita lisäsi se, että opiskelija oli tehnyt paljon työtä kurssilla ja saanut tehtävät valmiiksi. Esimerkiksi B2.2-tasolle tavoittelevassa kurssissa palautettavia kirjoitustehtäviä oli paljon, ja opiskelija saattoi saada tekstinsä täydennettäväksi. Palautetta saimme opetusmetodeistammekin: *Interaktiivinen, hauskat oppitunnit; Ryhmätyö ja puhuminen auttavat; Leikkien oppii parhaiten.*

KUVA SHUTTERSTOCK

Verkkokursseilla voi kokea olevansa osa yhteisöä.

Oppiminen koettiin myös vaikeaksi ja haasteelliseksi: *Olen turhautunut, en usko omaan osaamiseeni käyttää kieltä; Aivoni eivät pysty yhdistämään kielioppia sanastoon, koska suomi eroaa äidinkielestäni paljon.* Näihin tunteisiin vaikuttivat myös opiskelijan oma elämäntilanne ja se, miten paljon opiskeluun oli mahdollista keskittyä. Jotkin opiskelijat kokivat jopa syyllisyyttä siitä, etteivät ehtineet paneutua kurssiin hyvin.

Opiskelijat olivat toisaalta realistisia ja ymmärsivät, että kielen opiskelussa on ala- ja ylämäkiä: *Välillä on onnistumisia, välillä epäonnistumisia; Toivon osaavani joskus hyvin.*

Opiskelijat toivat esille tunteita myös kielenkäyttötilanteissa, jotka tapahtuivat opintojakson ulkopuolella: [Olen] *surullinen, kun en pysty kommunikoimaan sen takia, etten ymmärrä, mitä minulle sanotaan.* Edistyneelläkin kielenoppijalla voi olla vaikeuksia ymmärtää nopeaa ja murrepiirteitä viliseviä suomen kieltä, mikä koettiin turhauttavaksi: *Enkö ikinä pääse sille tasolle, että pystyn osallistumaan vaivattomasti keskusteluun?* Muistoihin kuului myös suurta iloa onnistumisista arkisissa tilanteissa, kuten kodinkoneliikkeessä asioidessa.

Mia Scotsonin (2021, 79) tutkimuksen mukaan tunteet merkitsevät paljon kielenoppijan toimijuudessa ja kielen käyttämisessä eri tilanteissa. Muiden ihmisten toiminen, esimerkiksi oikea-aikainen tuen tarjoaminen ja ystävällinen suhtautuminen, ovat avaintekijöitä kielen käyttämiselle myös haastavissa tilanteissa. Verkkokohtaamisten ilmapiiriin panostaminen ja tunteiden hyväksyminen osaksi tapaamisia ovat mielestämme olennainen osa onnistunutta oppimiskokemusta.

LÄHTEET:

Ilomäki, Liisa (toim.) 2012. Laatua e-oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 201215. Saatavissa: https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/laatua-e-oppimateriaaleihin-e-oppimateriaalit-opetuksessa-ja Viitattu 22.12.2021

Minkkinen, Sisko & Vaara, Elina 2019. Teknologia ja koulutus – uusia tuulia opetukseen oppimisanalytiikasta. Turbinaattori-blogi. JAMK. Saatavissa: https://blogit.jamk.fi/turbinaattori/2019/10/28/teknologia-ja-koulutus-uusia-tuulia-opetukseen-oppimisanalytiikasta/ Viitattu 17.12.2021

Määttä Jukka, Pohjanmäki, Titta ja Timonen, Päivi (toim.) 2016. Kohti digikampusta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 22. Helsinki. Saatavista: https://core.ac.uk/download/pdf/80994132.pdf#page=31 Viitattu 22.12.2021

Raatikainen, Kukka-Maaria & Ruuska, Salla 2018. Tekoälly ja oppimisanalytiikka hyödyksi verkkokursseilla. Kehittämistoiminnan tietoa jakamassa -blogi. Savonia-amk. Saatavissa: https://blogi.savonia.fi/uuttaluomassa/2018/04/18/tekoaly-ja-oppimisanalytiikka-hyodyksi-verkkokursseilla/ Viitattu 17.12.2021